УДК 802.0 – 541.1 : 329.79

ҐЕНДЕРНО-МАРКОВАНІ НЕОЛОГІЗМИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Емірсуінова Г.І., к.філол.н., доцент

Кримський інженерно-педагогічний університет

Статтю присвячено проблемам дослідження двох груп ґендерно-маркованих неологізмів англійської мови. Виявлено семантичну структуру нових слів кожної групи, функціональні особливості; подана спроба класифікації.

Ключові слова: ґендер, коннотація роду, неологізм, жіночий рух, мовні стереотипи.

Эмирсуинова Г.И. ГЕНДЕРНО-МАРКИРОВАННЫЕ НЕОЛОГИЗМЫ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА/ Крымский инженерно-педагогический университет, Украина.

Статья посвящена проблемам исследования двух групп гендерно-маркированных неологизмов английского языка. Выявлена семантическая структура неологизмов каждой группы, их функциональные особенности; осуществлена попытка классификации.

Ключевые слова: гендер, коннотация рода, неологизм, женское движение, языковые стереотипы.

Emirsuinova G.I. GENDER-MARKED NEOLOGISMS IN THE ENGLISH LANGUAGE/ Crimean engineering pedagogical university, Ukraine.

The article deals with the problem of researching the two groups of gender-marked new words in English. The semantic structure and functional peculiarities of relevant lexemes are shown; an attempt of classification is made.

Key words: gender, connotation, neologism, feminist movement, language stereotypes

Починаючи з 1970-х років (періоду розквіту фемінізма в США), можна спостерігати появу чималої кількості слів та виразів, що повязані з рухом жіноцтва за власні права. Поява таких виразів та слів викликала зацікавленість лінгвістів, привертала увагу дослідників. Але власне угруповання неологізмів, що позначають, перш за все, власне визначення та самоідентифікацію жінок-учасниць руху, не було розглянуто детально. Тому, наскільки дозволяють обсяги статті, ми зосередимося саме на подібних новоутвореннях; спробуємо згрупувати та класифікувати новоутворення з ґендерною маркованістю за більш конкретними семантичними ознаками; а також охарактерізувати структурні та функціональні особливості даних одиниць.

Неологізми, що позначають власне жінок, є досить вагомою часткою нових слів та виразів, які мають ґендерну маркованість. Так, вирази *the Invisible Majority*, *the Eighty Percent* виникли для характеристики ролі жінки в суспільстві взагалі, а лексична одиниця *bra-burner* – для оцінки, яку дає суспільство представницям жіночого руху.

Назагал, неологізми цієї групи можна розбити на такі підгрупи: самоідентифікація жінок-учасниць руху, сприйняття жінками взагалі самих себе. Прикладом першої підгрупи є аелогізм "*Wicca*", від якого походить сучасне "witch" (wise woman); саме під такою назвою працює сьогодні феміністська релігійна секта в Америці.

Wicca, sometimes known as the Goddess Movement, Spirituality or the Craft, appears to be the fastest growing religion in America [Atlantic Monthly, Jan. 2001, P. 18]

Розглядання лексем, що використовуються для характеристики жінок як частини суспільства та ґендерної групи, виявляє, що з цією метою здебільшого вживаються субстантивовані прикметники з закінченням "-ed". Це відбувється невипадково, бо підкреслює роль жінки як об'єкта підкорення, приниження, впливу зовнішньої сили (частіше – чоловічої моделі поведінки та андроцентричної суспільної системи) – теза, яку підтримують багато теоретиків фемінізму. Цю думку ілюструють такі лексеми: *the silenced*, *the stigmatized*, *the alienated*, *the opressed*.

Чималої уваги у своїх працях феміністки удостоїли еволюцію образу жінки в масовій сідомості. Простежуючи розвиток уяви про жінку протягом XX ст. можна зазначити, що стереотипний образ жінки зазнав певних змін.

Якщо у 1920-ті роки ми спостерігаємо поширене функціонування таких мовних стереотипів як "*virgin*", "*woman-child*", а в 1930-ті роки вони змінюються на "*vamp*", то 1940-ві (особливо післявоєнний період) стає ерою "*back-to-the-home movement*". Ця особлива тенденція спостерігалася в американському суспільстві з причин необхідності відновлення мирного життя після війни. Ідеальною в цей період сприймається така жінка, яка турбується про затишок та добробут у власному домі, виховує дітей та майже професійно виконує обов'язки домогосподарки.

Образ (в даному випадку ми розглядаємо еволюцію стереотипу жінки в масовій свідомості американців, бо саме США та суспільний рух американських жінок стали найбільш активними в перетворенні як

власне ставлення до жінки, так і самосвідомості жінок) жінки зазнавав змін і в подальші роки. 1960-ті роки повернули образ Венери – спокусливої жінки (*Venus*); в 1970-ті активізується жіночий рух та в зв'язку з цим утворюються неологізми *libber* (зневажлива одиниця, яка вживається відносно жінки, яка бореться за свої права – похідне слово від скорочення *lib – liberation*.)

Even among the college males she interviewed for her book, sociologist M. Komarovsky found only 10 % she considered to be real libbers [Time, March 19, 1978]

Більш зневажливою, навіть глузливою постає форма *bra-burner*

The protesters (fall 1968, Atlantic City, NJ, Miss America pageant) were inaccurately branded bra-burners, an epithet that afterwards was widely applied to feminists [1, p.125]

Часто феміністки називають одна одну сестрами, тому лексема *sister* набуває додаткового значення: *Sister – a fellow (!) feminist* [2, p.258]

Існує декілька засобів номінаці феміністського руху, наприклад: *Fem Lib, Women's Lib, the Lib Movement*

Should the conditions of Fem Lib take over, the cultural fallout will be stupendous [the NY Times, Nov. 11, 1970]

This was before the Women's Movement and she had been brought up to know that man was her all [Sunday Correspondent, June 3, 1990]

Though president Bush has consistently frustrated the Liberation Movement, anyone hoping to defeat him on women's issues in 1992 may have an uphill battle [Time, Oct. 28, 1991]

1980-ті роки були епохою неоконсерватизму в суспільному житті Америки; це відбивалося в сприйнятті жінки як нової Попелюшки (виникає образ *Cinderella* для позначення слабкої жінки, про яку повинен турбуватися чоловік, бо вона надто тендітна, щоб забезпечити себе).

І, нарешті, 1990-ті роки, коли виникає образ нової жінки, що прагне чогось досягти: *New woman, achieving (up-and-coming) woman,* навіть *superwoman*– ділова жінка, що поєднує успішну кар'єру з сімейними турботами та громадським життям.

…odd couple of modern art, the decadent (the feminine man…) and the new woman (the masculine woman…, invested in politics and university education) [Differences, 1995, Fall, P.87]

New woman – PFW, freed of the old stereotypes, able to assert herself as a woman in her own right [2, p.181]

Зазначимо, що абревіатура PFW теж з'явилася на позначення нового типу жіноцтва *post-feminist woman* (або навіть *wife*)

Superwoman – PF ideal (a wife, a mother, a successful career woman, all rolled into one) [2, p.284]

The word yuppie is fading from our vocabulary, so is the word superwoman [Utne Reader, 1993, May, P. 61]

Жінок, які вдало поєднують кар'єру та родинне життя, називають "сумісницями": *Sequencer – a woman who combines career with family life* [3, 86]

Але наприкінці 90-х років загострюється негативне ставлення до фемінізму, з'являється позначення нового типу жінки – *New ladette.* Слово, отримане шляхом суфіксації від основи *lad* позначає жінку, яка "підтримує" чоловіка (власне *New lad*) в його антифеміністських настроях, протиставляючи йому свій войовничий фемінізм.

This is the new single woman of the 90-ies: a worker with attitude, who has been dubbed the new ladette [Sunday Times, Aug. 9, 1998]

Виникає також поняття riot girls/ guerilla girls – це позначення ультра-войовничих феміністських об'єднань:

We are the guerilla girls, we are the riot girls, we want to resist but we also want to have fun [Differences, Fall 1994, P.206]

Гумористи, що підтримують феміністські погляди, називають себе fumerists (feminist + humorist):

A self-described fumerist Clinton offers her thought about being a lesbian and a comic [www.hallnonfiction.com/gay317htm]

Якщо деякі лексеми, що позначають ставлення суспільства до жінки, мають позитивну коннотацію, то більша частина – негативну, але у всякому разі жінка завжди сприймається через призму чоловічого бачення та її відношення до чоловіків. Для позначення протилежного підходу навіть знадобилися нові

лексеми women-friendly (такий, що підходить жінкам, не загрожує їм), prowoman (прожіночий), women-only (створений тільки для жінок), gynocentric (гінекоцентричний):

Rational, virtuous and manly styles of speech were promoted in direct opposition to women-friendly artificial and effeminate cultures [Media, Culture and Society, 1993, Vol. 15, # 4, P. 604]

In keeping with Ajouka's anti-elitist and prowoman artistic credo… [The Drama Review, Fall 1997]

Gynocentric feminists find the origins of their vision in features which have almost universally structured women's existence [Credendo, May 1997]

Виникає навіть лексема із міцнішою семантичною навантаженістю – "феміноцентричний" (fem-centric)

They (domeneering white dads) are blaming those political women who by their mere presence have made Congress and White House too fem-centric [www.now.org/nntl.03-95/oped.htm]

Тобто ґендерну маркованість як семантичну категорію наявно демонструють прикметники або ад'єктивовані дієприкметники, які взагалі в англійській мові позбавлені граматичної категорії роду.

Ми бачимо, що ґендерний розподіл ролей у суспільстві, ґендерні розбіжності у ставленні до тієї чи іншої проблеми перетворюють ґендерне питання на завжди актуальне, що викликає появу нових лексичних одиниць у мові.

Примітним є той факт, що поява ідеї "нової жінки" спричинила виникнення "нового чоловіка" (new man, new mannery, pro-feminist man, househusband, houseperson). Ця концепція амбівалентна: з одного боку, чоловік нової ери здатен пожертвувати власною кар'єрою задля родини, з другого – він взагалі не збирається обтяжувати себе родинними відносинами. Слід зазначити, що сталі стереотипи чоловічої поведінки продовжують бути популярними (sturdy oak – приклад чоловічого стоїцизму, give'em hell – чоловіче завзяття та бравада, big wheel – прагнення до влади, no sissy stuff – табуювання жіночого)[4, с.37].

Продовжує існувати концепція чоловічої влади, і виникає позначення її прибічників – manarchist. Лексему утворено способом телескопії – злиття основ слів man+archy.

Розглянемо приклади функціонування основних засобів номінації нового чоловіка.

Eight out of ten women say they prepare every meal in their household, according to a government survey yesterday that casts doubt on the reality of new man culture [Guardian, 25 Jan. 1995]

The 30 something self-proclaimed singleton fully intends to go to the gym, quit smoking and keep up on current affairs [Newsweek, Sept. 1, 1997]

There is a triumphalist whiff of testosterone in the air – the toxic bachelor, formerly known as the cad, the rake, the lady-killer is back in town [Independent on Sunday, Jan. 6, 2000]

Неологізм toxic bachelor позначає молодого чоловіка, для якого вільне життя (без одруження) – так ж пристрасть, як, наприклад, паління або інша звичка.

За аналогію з назвою книги теоретика фемінізму Бетті Фрідан "Feminine mystique" з'явився вираз male mystique, який позначає сукупність міфів про сучасного чоловіка. Тобто образ сучасного чоловіка сконструйований згідно з принципом фемінізма: всі негативні якості об'єднані та приписані чоловікові. Якщо традиційна маскулінізована точка зору сприймає жінку як відхилення від норми, дещо вторинне та несвідоме, то метою феміністок є викриття чоловіків. Чоловіки навіть почувають загрозу з боку жінок:

Its backers feel sure it will survive any legal challenge depicting it (a girls-only school) as anti-male discrimination [US News and World Report, 1996, Aug.5, P.18]

З'явився навіть термін gynopathy, який позначає острах чоловіків перед жінками.

The first symptom of gynopathy is probably a comment along the lines of "My goodness, you girls seem to be taking over!" [New Scientist, 1987, Jan.22]

За таким принципом надається перелік негативних рис – індивідуалізм, змаганність, злоба та ін. Сучасний чоловік описується як абсолютний егоїст, зосереджений на собі, власному успіху, кар'єрі.

A new image of man: autonomous, efficient, intensely self-interested and disconnected from the community [Utne Reader 45 May/June 1991, p. 69]

Hypermacho, megamacho, new lad, masculist – усе це найменування нового типу чоловіка, що виникли як реакція суспільства на жіночий рух та рух нових чоловіків. Лексеми hypermacho, megamacho, утворені шляхом префіксації від іспанського слова macho (чоловік) позначають над-чоловіка, "чоловічого шовініста" (остання лексема також вживається атрибутивно в значенні "елітарно-чоловічий").

The digital world, its advertising machinery and the popular media are pushing women into traditional role and once again creating a superior hypermacho expert male [5, p.26]

As Lt. Jordan O'Neil, the first woman permitted to train for the megamacho navy SEALS, Moore pumps her body to titanium fitness.[Newsweek, 1997, Sept. 1]

Концепція нового чоловіка часто іменується New Man (антонімом цього виразу стає сполучення New Lad, яке позначає анти-фемініста, справжнього чоловіка).

I feel the same kind of embarrassment today when I am forced to witness the antics of the New Man [Independent on Sunday, 1990, June 17]

New Man was dead, long live the New Lad [www.news.bbc.co.uk/hi/english9902]

I was quite mystified by the new lad, or rather his motives for trying to be anything more than the Neanderthal he always will be [Arena, Summer 1991, P. 17]

Чоловічий рух налічує багато типів, а саме: male feminist, profeminist, womanist, masculist

I am involved in the radical profeminist struggle because I believe in the liberation of women [www.ajax.abacon.com/articles/index/htm]

In the men's movement there are three forms: the male feminist, the male liberationist (or masculist) and mythopoetic background [ibid]

Men's movement is aimed at freeing men from traditional views of the male character and role in society [ODNW, p.190]

Structured around Brothers Grimm fairy story about Iron John the book offers a rich and poetic view of manhood and masculinity [6]. Залізний Джон – центральна постать, символ чоловічого руху міфопоетів (mythopoetic men's movement), який очолює автор книги, письменник Р.Блай. Синонімічною є назва hembrismo.

Hembrismo is the counterpart of machismo. It describes the role of female in Latin cultures – specifically in the face of machismo [Social/Cultural, pt 2-3]

Чоловік сьогодення ніби переживає "ґендерне потрясіння" (genderquake), коли відбувається переосмислення ґендерних ролей у суспільстві, їх перерозподіл та проблеми, пов'язані з цим. Зсув ролей – не раптовий процес, а тривалий, пов'язаний з суспільною думкою щодо співвідношення родини та роботи:

We are now familiar with images of new fathering [American Journal of Sociology, Vol 106, 2000, p.542]. Лексема fathering, утворена за аналогією з mothering позначає батьківські здібності (до процесу виховання дитини, а не просто буття її батьком, що позначається сталою лексемою fatherhood). Варто також згадати ЛО, що номінують причетність чоловіків безпосередньо до виховання дітей: paternity leave, manny, stealth parenting.,

Виникає навіть лексема profeminist, яка позначає чоловіка – прибічника жіночого руху.

Eight profeminist men were asked to recount their personal experiences… [Fam.St. Abs, Vol.21, #3, 1999, P. 302]

Отже, в англійській мові сьогодні триває утворення нових лексичних одиниць, які мають ґендерну маркованість: егалітарні настрої в суспільстві стикаються з традиційними уявленнями щодо співвідношення ґендерів. Можна спостерігати появу неологізмів, що ілюструють першу і другу тенденції; подібні процеси слід очікувати і в подальшому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Feminism in Our Time / [Ed. M. Schneir]. – N.Y.: Vintage, 1994. – 503 p.
2. Словарь новых слов / [авт.сост. Грин Дж.]. – М.: Вече, Персей, 1996. – 352 с.
3. Англо-українсько-російський словник неологізмів / [авт.-укл. Зацний Ю.А.]. – Запоріжжя, ЗДУ, 1993. – 109 с.
4. Pollack W.S. Deconstructing Dis-Identification: Returning Psychoanalytic Concept of Male Development / W.S.Pollack // Psychoanalysis and Psychotherapy. – 1995. –№ 12. – P. 30-45.
5. Miller M.S. Cracking the Gender Code: Who Rules the Wired World? / M.S. Miller. – Toronto: Second Story Press, 1998. – 230 p.
6. Wolf-Light P. Men and Families / Wolf-Light P. // www.achilessheel.freeuk.com/archives/issue17/august94